

**Biuro Informacji i
Dokumentacji
Kancelarii Senatu**

OE-35

Styczeń 2006

Andrzej Czyżewski

**Opinia o projekcie ustawy budżetowej na 2006 r.
wraz z autopoprawką w części dotyczącej Rolnictwa,
rozwoju wsi i rynków rolnych, Dział 0.10 cz.32,33,35
oraz w pozostałych częściach,
a także planach finansowych na 2006 r.**

**Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
Agencji Rynku Rolnego, Nieruchomości Rolnych
oraz Centralnego Funduszu Ochrony Gruntów
Rolnych**

Druk Sejmowy nr 20 i 20A

Dział Informacji i Ekspertyz

**Seria:
*Opracowania i Ekspertyzy***

Spis treści:

1. Opinia o projekcie ustawy budżetowej na 2006 r. wraz z autopoprawką w części dotyczącej Rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych, Dział 0.10 cz.32,33,35 oraz w pozostałych częściach, a także planach finansowych na 2006 r. Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Agencji Rynku Rolnego, Nieruchomości Rolnych oraz Centralnego Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych, Druk Sejmowy nr 20 i 20A – *Prof.zw.dr hab.Andrzej, Czyżewski Katedra Makroekonomii i Gospodarki Żywnościowej, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu*

Materiał przygotowany przez Dział Informacji i Ekspertyz Biura Informacji i Dokumentacji.
Biuro zamawia opinie, analizy i ekspertyzy dotyczące poszczególnych projektów ustaw sporządzone przez specjalistów reprezentujących różne punkty widzenia.
Wyrażone w materiale opinie odzwierciedlają jedynie poglądy autorów

© Copyright by Kancelaria Senatu, Warszawa 2004

Biuro Informacji i Dokumentacji Kancelarii Senatu RP
Dyrektor – Andrzej Dziubecki - tel. 694-24-32, fax 694-24-28, e-mail: dziubeck@nw.senat.gov.pl
Wicedyrektor – Ewa Nawrocka tel. 694-25-20, e-mail: nawrocka@nw.senat.gov.pl
Dział Informacji i Ekspertyz tel. 694-20-59, fax 694-20-49

OPINIA

o projekcie ustawy budżetowej na 2006 r. wraz z autopoprawką w części dotyczącej rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych, Dział 0.10 cz. 32, 33, 35 oraz w pozostałych częściach, a także planach finansowych na 2006 r. Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Agencji Rynku Rolnego, Nieruchomości Rolnych oraz Centralnego Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych, Druk Sejmowy nr 20 i 20A

I. Ocena

1. Struktura dochodów i wydatków na Rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne.

Dochody budżetowe realizowane przez jednostki nadzorowane przez ministra właściwego ds. rolnictwa i rozwoju wsi oraz przez wojewodów planowane są w kwocie 459,8 mln zł z czego w części rolnictwo 57,9 mln zł, rozwój wsi 206,1 mln zł oraz rynki rolne 195,7 mln zł. Stanowią je wpływy z usług agrochemicznych, opłaty administracyjne, opłaty za badania roślin uprawnych, wpłaty za dzienniki połowowe itp. Istotny wzrost dochodów wystąpił w cz.33 Rozwój wsi, co wiąże się z refundacją przez Komisję Europejską wydatków poniesionych na finansowanie projektów zrealizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego w ramach SPO „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich”. W odniesieniu do Rynków rolnych dochody budżetu stanowią głównie wpływy z tytułu opłat cukrowych dokonywanych przez producentów cukru oraz z tytułu odzyskanego podatku VAT z Urzędu Skarbowego w związku z realizacją interwencji na rynku rolnym. **Przyjmując, iż dochody budżetu państwa wyniosą w 2005 r. 194.148,7 mln zł to udział w nich wspomnianych jednostek wyniesie 0,24% tj. ośmiokrotnie więcej niż w 2004 r.**

Wydatki na Rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne w dziale Rolnictwo i łowiectwo oraz innych działach bezpośrednio związanych z rolnictwem, rybołówstwem i rybactwem wraz z rezerwami celowymi określone są w 2006 r. kwotą **8.379,1 mln zł** bez wliczania w to środków UE i KRUS, tj. realnie o ok. **20%** więcej (po uwzględnieniu 1,5% stopy inflacji) niż w 2005 r. Stanowi to **3,74%** wydatków budżetu państwa i **0,86%** PKB. (Odpowiednie udziały dla 2005 r. **były mniejsze i wynosiły 3,29% i 0,75%**). Biorąc pod uwagę projekt ustawy budżetowej na 2006 r. wydatki ponoszone tylko w dziale Rolnictwo i łowiectwo, bez innych

działów bezpośrednio związanych z rolnictwem oraz rezerw celowych, wyniosą ok. **2.602,3 mln zł**, co stanowi realnie o **7,63%** więcej niż w Ustawie 2005 r. Na rybołówstwo i rybactwo wydatki budżetowe mają w 2006 r. wynieść **15,9 mln zł** tj. realnie o **8,14%** więcej niż w 2005 r., nie licząc środków unijnych przewidzianych w sektorowym programie operacyjnym "Rybołówstwo i przetwórstwo ryb". Natomiast w innych działach, bezpośrednio związanych z rolnictwem wydatki w 2006 r. będą niższe niż w 2005 r. i wyniosą **304,4 mln zł** tj. realnie o **56,1%** mniej niż rok wcześniej, głównie na skutek wyłączenia z dotacji budżetowej do ARR wydatków związanych ze wsparciem na rynku tytoniu, skrobi ziemniaczanej i produktów pszczelich., do czego jeszcze wrócimy. Natomiast zdecydowanie **wzrastają wydatki na rezerwy celowe**. W 2006 r. mają one wynieść **5.472,36 mln zł** tj. realnie ok. **41%** więcej niż w roku ubiegłym, w którym to były i tak o ponad dwukrotnie wyższe niż w 2004 r. **Wiąże się to głównie z wprowadzeniem dopłat do paliwa rolniczego (Sejmowa Komisja Rolnictwa, Rozwoju Wsi zaproponowała ich wzrost z 450 do 650 mln zł, co zyskało akceptację Sejmowej Komisji Finansów Publicznych) oraz ze wzrostem nakładów na współfinansowanie programów i płatności unijnych, o czym szerzej w dalszej części ekspertyzy.** Pozostałe wydatki w tej części budżetu wykazują większą, bądź mniejszą redukcję, lub pojawiły się po raz pierwszy bądź uległy zaniechaniu. Warto w tym miejscu odnotować zakończenie współfinansowania przedakcesyjnego programu "Aktywizacji obszarów wiejskich" wspieranego w 2005 r. z kredytu Banku Światowego. **Wspomnieć należy również, iż w 2006 r. kolejny raz miały maleć wydatki przewidziane w rezerwach celowych na tak ważne pozycje jak zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt oraz dofinansowanie kosztów realizacji zadań Inspekcji weterynaryjnej 42,5 mln zł** tj. realnie o **42,9%** mniej niż w 2004 r. Wymienione wyżej komisje zaaprobowwały wzrost tych wydatków o 30 mln zł tj. do poziomu nominalnie takiego jak w 2004 r. (72,5 mln zł). Na takim samym poziomie co w 2004 r. (nominalnie) pozostaną natomiast wydatki na stypendia i pomoc materialną dla młodzieży wiejskiej 70,7 mln zł oraz utrzymanie urządzeń melioracji wodnych podstawowych (także 70,7 mln zł). **Z pozycji, które w 2006 r. po raz pierwszy pojawiły się wśród rezerw celowych należy zauważyć kredyt na program poakcesyjnego wsparcia dla młodzieży wiejskiej 8,5 mln zł, sfinansowanie letniego wypoczynku dzieci z rodzin byłych pracowników PPGR (15,5 mln zł), zakup szczepionki pandemicznej przeciwko wirusowi ptasiej grypy (50 mln zł).** Nie będzie natomiast kontynuowana w 2006 r. pomoc techniczna związana z realizacją działań "Scalanie gruntów", "Odnowa wsi" oraz "Zachowanie i odnowa dziedzictwa kulturowego" i "Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi". W grupie wydatków „Rezerwy celowe” znalazły się też środki na współfinansowanie PROW w części przeznaczony na płatności bezpośrednio, o czym będzie jeszcze mowa. Problem dynamiki realnych wydatków w budżecie krajowym i wojewodów w 2006 r. na cele Rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych, dokumentuje szczegółowo poniższe zestawienie.

1.1. Przewiduje się realny przyrost wydatków budżetowych w 2006 r. na następujące cele:

		<i>wydatki w mln zł</i>
• Wojewódzkie Inspektoraty Weterynaryjne	+1,8%	(87,0)
• Powiatowe Inspektoraty Weterynaryjne	+0,3%	(136,0)
• Graniczne Inspektoraty Weterynaryjne	+7,65%	(6,4)
• Centralny Ośrodek Badań Odmian Uprawnych	+13,5%	(30,8)
• Spółki wodne	+2,9%	(2,7)
• Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego	+8,3%	(168,6)
• Prace geodezyjno-urzędzeniowe na potrzeby rolnictwa	+142,4%	(55,6)
• Zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt oraz badania monitoringowe pozostałości chemicznych i biologicznych w tkankach zwierząt i produktów (budżety wojewodów)	+467,0%	(60,3)
• Melioracje wodne	+129%	(258,6)
• Stacja Chemiczno-Rolnicza	+3,3%	(28,0)
• Rolnictwo ekologiczne	+31,3%	(8,0)
• Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa	+17,1%	(13,4)
• Ochrona roślin	+18,5%	(8,8)
• Administracja publiczna (<i>łącznie Rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne</i>)	+38,3	109,6)

1.2. Realny spadek wydatków budżetowych wystąpi w 2006 r. na cele:

		<i>wydatki w mln zł</i>
• Oświata i wychowania (<i>łącznie Rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne</i>)	-1,5%	(5,4)
• Postęp biologiczny w produkcji roślinnej	-1,4%	(33,1)
• Postęp biologiczny w zakresie produkcji zwierzęcej	-5,1%	(87,4)
• Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt	-1,5%	(0,09)
• Główny Inspektorat Weterynarii	-83%	(5,55)
• Dopłaty do oprocentowania kredytów na cele Rolnicze (wygasające)	-58,6%	(15,0)
• Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów		

Rolno-Spożywczych	-20%	(17,97)
• Krajowe Centrum Doradztwa	-1,5%	(8,86)

1.3. Wydatki, które pojawiły się w budżecie 2006 r. a nie było ich w 2005 r.
w mln zł

• Dopłaty do ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt	55
• Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich (w budżetach wojewodów)	9,1

Porównanie dynamiki wydatków na te same pozycje budżetowe w 2005 r. i 2006 r. pokazuje pozytywne jej odwrócenie w wielu przypadkach. Już pobieżny ogląd pozwala zauważyć (por. ekspertyzę budżetową dla 2005 r.), iż aż w 14 pozycjach wydatki wykazują wzrost (w 2005 r. w 6), zaś ich zmniejszenie planuje się w 8 (w 2005 r. w 17) co znajduje odpowiednie odzwierciedlenie w planowanych kwotach. **W 2006 r. suma projektowych wydatków budżetowych w obszarze Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Rynków Rolnych (bez rezerw celowych) w pozycjach wykazujących wzrost w stosunku do 2005 r. jest ponad 6-cio krotnie wyższa niż w pozycjach wykazujących spadek. W 2005 r. miała miejsce sytuacja odwrotna. Suma wydatków w pozycjach wykazujących spadek była blisko trzykrotnie wyższa niż w pozycjach wykazujących wzrost. O ile więc w 2005 r. były przesłanki by twierdzić, iż wzrost nakładów budżetowych na współfinansowanie i prefinansowanie wydatków związanych z transferem środków unijnych odbywał się kosztem ograniczenia wydatków z krajowego budżetu na cele wewnętrzne w rozwoju Rolnictwa, wsi i rynków rolnych, to projekt budżetu na 2006 r. takiej przesłanki nie stwarza. Przeciwnie można zaryzykować twierdzenie, iż transfery unijne do sektora rolno-żywnościowego w Polsce, które następują w wyniku integracji Polski z UE, zmieniają optykę rządu na wewnętrzne problemy sektora rolno-żywnościowego w Polsce z pozytywnym skutkiem.** Niepokoi jednak utrzymująca się od kilku lat tendencja (wprawdzie malejąca) redukcji wydatków budżetowych na postęp biologiczny w produkcji roślinnej i zwierzęcej, co powinno ulec zmianie, a także dynamicznie rosnący z roku na rok przyrost wydatków na administrację publiczną we wszystkich częściach sektora rolno-żywnościowego. Z eksperckiego obowiązku odnotować też należy **brak w projekcie budżetu na 2006 r. wydzielonej pozycji pt. „Współpraca naukowo-techniczna z zagranicą” w obszarze Rolnictwa, Rozwoju wsi i Rynków rolnych, co miało miejsce w 2003 r.** Pozycja ta włączona została w projekcie budżetu na 2006 r. do wydatków urzędów naczelnych i centralnych organów administracji rządowej w zakresie Rolnictwa, Rozwoju wsi i Rynków rolnych.

2. Rozliczenia z UE w 2006 r.

Przystąpienie Polski do UE znajduje odzwierciedlenie w zakresie planu wydatków na Rolnictwo i łowiectwo, rozwój wsi i rynki rolne w 2006 r. Dotyczą one środków z UE na kontynuację programów przedakcesyjnych, funduszy strukturalnych i zadań Wspólnej Polityki Rolnej*:

	<i>w mln zł</i>	<i>dynamika do 2005 r.(realnie)</i>
2.1. Kontynuacja programów		
• PHARE	138,02	-29,6%
2.2. Wydatki na programy operacyjne z udziałem funduszy strukturalnych		
• SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich	1.579,27	+39,08%
• SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb	217,76	-20,65%
2.3. Prefinansowanie (łącznie)	8.992,40	+67,87%
w tym:		
• płatności bezpośrednich		
• Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich		
• Wspólnej Polityki Rybackiej		
• Interwencji rynkowej		

Transfery środków unijnych na kontynuację w 2006 r. programu PHARE, programów operacyjnych z udziałem funduszy strukturalnych i zadań Wspólnej Polityki Rolnej wymagają odpowiedniego ich współfinansowania przez resort Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Dotyczy to następujących tytułów zapisanych w Rezerwach celowych:

* Bez środków programu „Transition Facility” dotyczących m.in. bezzwrotnego finansowania przez UE niektórych projektów w zakresie Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Rynków Rolnych. (Łączne środki UE na ten program przyznane Polsce wyniosą w 2006 r. 137,3 mln zł).

	<i>w mln zł</i>	<i>dynamika do 2005 r. realnie</i>
• Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) (również w części przewidzianej na I filar)	1.012,03	+67,70%
• Wspólnej Polityki Rybackiej	2,38	+36,66%
• współfinansowania Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich”	987,58	+181,46%
• Współfinansowania Sektorowego Programu Operacyjnego „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb”	101,61	+18,27%
• Wydatków związanych z interwencją rynkową	265,74	+407,57%
• Uzupełniające płatności bezpośrednie (obszarowe) WPR do poziomu 60% dopłat bezpośrednich za 2005 r. i 65% za 2006 r.	2.271,82	+22,54%
• Dokończenia przedakcesyjnego programu SAPARD (środki unijne z tego programu mogą być wykorzystane do końca 2005 r.)	180,0	-74,93%
łącznie	4.821,16	+34,94%

Do sumy tej dodać należy wydatki na współfinansowanie projektów PHARE oraz programu unijnego „Transition Facility” ponoszone przez stronę polską w 2006 r., a zapisane odpowiednio w wydatkach na Rolnictwo (cz.32), Rozwój wsi (cz.33) i Rynki rolne (cz.35) w kwocie łącznej 90,92 mln zł tj. realnie o ponad połowę niższej niż w 2005 r. **Powyższe wyliczenia dowodzą, iż wydatkowana w 2006 r. z krajowego budżetu złotówka na współfinansowanie projektów unijnych i celów Wspólnej Polityki Rolnej pociąga za sobą 2,23 zł środków z UE, oczywiście po zwrocie środków z budżetu ogólnego UE wydanych na prefinansowanie przez budżet krajowy w 2006 r.** Warto tu przypomnieć, iż w przepływach finansowych z UE występuje w tym zakresie roczne odroczenie. Na płatności obszarowe realizowane przez UE w 2006 r. składać się bowiem będą niezrealizowane w 2005 r. należności za rok 2005 (60%) oraz tylko 20% należności za rok 2006, przy czym wypłata tych ostatnich rozpocznie się 1 grudnia 2006 r. Pozostała część należności za rok 2006 (tj.80%) będzie zrealizowana w 2007 r. Powyższa zasada realizacji płatności obszarowych za lata 2005 i 2006 dotyczy także działań PROW związanych z płatnościami obszarowymi tj. płatności uzupełniających z PROW (II filar WPR, odpowiednio 20% w 2005 r. i 15% w 2006 r. ogólnych płatności PROW). Należy także zaznaczyć, iż należności za rok 2005 płatne w 2006 r. zostaną ostatecznie wyliczone w oparciu o ustalony przez Komisję Europejską kurs EUR na 2005 r. zaś należności za rok 2006 zostaną przeliczone w oparciu o kurs z 2006 r. **Należy tu przypomnieć, iż składka do budżetu UE na rok 2006 wynosi szacunkowo 10.322,32 mln zł wg prognozy 3,97 PLN/EUR (ostatecznie będzie ustalona wg**

kursu z dnia 31.12.2005 r.). Jeśli wziąć pod uwagę środki z UE przeznaczone w 2006 r. na transfery finansowe, na cele programów PHARE, programów operacyjnych z udziałem funduszy strukturalnych oraz zadań Wspólnej Polityki Rolnej, dotyczących rolnictwa, obszarów wiejskich, rynków rolnych, w wysokości **10.927,45 mln zł** (nie licząc środków z programu „Transition Facility”) ale z prefinansowaniem, którego zwrot przez UE wystąpi w znacznej części dopiero w 2007 r., **to jest to kwota o 605,13 mln zł wyższa** od składki polskiej do budżetu UE i zarazem stanowi **aż 43,32% ogółu środków przekazanych Polsce przez UE w 2006 r.** Dowodzi to kluczowej pozycji sektora rolno-żywnościowego oraz rozwoju wsi i obszarów wiejskich w procesie integracji Polski z UE, a także we wspólnotowej polityce gospodarczej. **O ile na złotówkę wniesionej przez Polskę składki do budżetu ogólnego UE przypada 2,44 zł środków przekazanych Polsce przez UE to z tego 1,06 zł przeznaczonych jest na cele Rolnictwa, rozwoju wsi i obszarów wiejskich oraz rynki rolne.** Z całym więc przekonaniem można powiedzieć, iż rolnictwo i wieś są beneficjentem procesu integracji Polski ze strukturami UE.

3. Agencje płatnicze

3.1. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR)

Łączna kwota planowanych na 2006 r. przychodów ogółem wynosi **1.314,16 mln zł**, z czego w projekcie ustawy budżetowej na 2006 r. przewidziano dotację podmiotową w wysokości **1.286,1 mln zł** (łącznie z współfinansowaniem programów Phare 36 tys.zł) tj. **4,25% realnie** mniej niż w 2005 r. Ponadto na przychody ARiMR w 2006 r. składają się przychody finansowe w wysokości **0,3 mln zł**, spłata należności **9,971 mln zł** i pozostałe przychody **17,78 mln zł**. Wydatki na krajową działalność pomocową stanowią **736,45 mln zł** z czego zobowiązania za 2005 r. wynoszą **84,2 mln zł** a wydatki należne **652,3 mln zł**. Wydatki z tytułu krajowej działalności pomocowej należne za rok 2006 wynoszą **555,2 mln zł** i składa się na nie **8 pozycji** związanych z dopłatami do oprocentowania inwestycyjnych kredytów bankowych i kredytów przeznaczonych na likwidację skutków klęsk żywiołowych z lat 1994-2005 a także wydatki z tytułu dopłat do kredytów bankowych przeznaczonych na zakup rzeczowych środków do produkcji rolnej z 2004 r., finansowanie organizacji grup producenckich, zalesianie gruntów ornych, z tytułu identyfikacji i rejestracji zwierząt, współfinansowania programów Phare oraz realizacji udzielonych poręczeń i gwarancji. Natomiast na wydatki z tytułu zadań, których realizacja rozpocznie się w 2006 r. przewiduje się kwotę **97,1 mln zł** z przeznaczeniem na dopłaty do: oprocentowania kredytów bankowych **35 mln zł**, pomoc dla podmiotów zajmujących się utylizacją zwłok padłych przeżuwaczy i świń **52,1 mln zł**, do oprocentowania kredytów przeznaczonych na likwidację skutków klęsk żywiołowych **4 mln zł** oraz na działalność informacyjno-promocyjną **6 mln zł**. Poza tym na finansowanie grup producenckich przewiduje się **1,6 mln zł**, zalesianie gruntów ornych **42,4 mln zł**,

wydatki związane z identyfikacją i rejestracją zwierząt **10,7 mln zł** oraz na realizację udzielonych poręczeń i gwarancji 1 mln zł. Z kolei wydatki bieżące Agencji wyniosą w 2006 r. **915,6 mln zł** z czego **45,6%** stanowią wynagrodzenia, **9,8%** ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia, zaś pozostałe wydatki bieżące **44,6%**. Natomiast wydatki majątkowe Agencji wyniosą w 2006 r. **ok.300 mln zł** z czego na budowę systemu WPR przeznaczono **32%**, modernizację Zintegrowanego Systemu Zarządzania i Kontroli **10%**, budowy systemu Identyfikacji Działek Rolnych LPiS **20%**, adaptację i modernizację lokali oraz zakup/budowę nowej siedziby Centrali Agencji i wykup lokali terenowych **10,2%**, zaś na zakup środków transportu i pozostałe wydatki majątkowe **27,8%**. Przedstawiona wyżej struktura wydatków ARiMR (ogółem 1.952,012 mln zł) powoduje, iż plan finansowy Agencji **przewiduje na koniec 2006 r. deficyt w kwocie 667 mln zł, który może ulec zmianie w zależności od tempa i kierunku zmian stopy redyskonta weksli NBP, a także oszczędności w wyniku postępowań przetargowych i innych czynników determinujących stopień realizacji planu finansowego, w tym zakresu działalności pomocowej w 2006 r.** Należy jednak pamiętać, iż niektóre zobowiązania Agencji z roku 2006 zostaną spłacone w 2007 r., stanowiąc wydatki tego roku. Dotyczy to np. zobowiązań z tytułu krajowej działalności pomocowej w zakresie dopłat do odsetek należnych za grudzień 2006 r. i innych zobowiązań z tytułu wydatków bieżących i majątkowych. Niemniej porównując poziom planowanych wydatków z wartością posiadanych do dyspozycji środków, średni statystyczny stopień zabezpieczenia środków dla każdego z planowanych zadań wynosi 65,83% co oznacza, że statystycznie na każdy z planowanych wydatków w planie finansowym brakuje około 1/3 środków finansowych. W związku z taką sytuacją przyjęto zasadę by w pierwszej kolejności finansować zobowiązania wymagalne Agencji z 2005 r., które szacuje się na **1.171,5 mln zł**. Wynika z tego, że z kwoty wydatków należnych w 2006 r., projektowanej na sumę **780,5 mln zł**, pokrycie w planie finansowym ARiMR znajdzie zaledwie **14,55%** planowanych wydatków na sumę **113,53 mln zł**. W świetle powyższego możliwość uruchomienia programów pomocowych w 2006 r. w tym dopłat do oprocentowania kredytów inwestycyjnych czy programu utylizacji jest zależna od znalezienia sposobu sfinansowania tych zadań (np. przez kredyt), jak również jest funkcją decyzji w zakresie skali wydatków majątkowych, związanych głównie z budową systemów informatycznych do obsługi programów UE, czego wymagają warunki akredytacji, w tym system Identyfikacji Działek Rolnych (LPiS). Należy także zaznaczyć, iż planowane na 2006 r. zadania budżetowe Agencji **wymagają wzrostu stałego zatrudnienia z 7.624 pełnych etatów w 2005 r. do 8.813 pełnozatrudnionych w 2006 r. tj. o 1.189 osób (1969 w 2005 r.) przy utrzymującym się zatrudnieniu sezonowym 1.500 osób (902 w 2005 r.)** związanym z obsługą kampanii przyjmowania wniosków o płatności bezpośrednie oraz płatności z tytułu niekorzystnych warunków gospodarowania (PROW, działanie 3).

3.2. Agencja Rynku Rolnego (ARR).

Dotacje z budżetu dla ARR wyniosą w 2006 r. około **153 mln zł**. Należy jednak zaznaczyć, iż wydatki te dotyczą wyłącznie: celów administracyjnych **145,2 mln zł**, spłaty odsetek od kredytów zaciągniętych w poprzednich latach na działalność interwencyjną **2,2 mln zł** oraz wydatków majątkowych **5,65 mln zł**. Natomiast wyłączone zostały z tej dotacji płatności z tytułu dopłat uzupełniających, współfinansowania oraz podatku VAT od Wspólnej Polityki Rolnej. Na te cele Agencja będzie dysponować środkami pochodzącymi z rezerw celowych w łącznej kwocie **346,5 mln zł** z czego **216,32 mln zł** i **35,9 mln zł** przeznaczono na dopłaty uzupełniające dla producentów tytoniu i **35,9 mln zł** ziemniaków skrobiowych, **9,4 mln zł** na współfinansowanie na rynku produktów pszczelich, **5,1 mln zł** na wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych Agencji zaś 79,8 mln zł na finansowanie podatku VAT od WPR. Poza dotacją budżetową i rezerwą celową Agencja będzie dysponować kwotą **68,8 mln zł** w postaci środków niewygasających. W sumie projekt ustawy budżetowej przewiduje do dyspozycji Agencji kwotę **568,3 mln zł** tj. realnie o 11,7% niższą niż w 2005 r.

Jeśli idzie o działalność ARR w 2006 r. związana z administrowaniem mechanizmami WPR to jako agencja płatnicza będzie realizowała działania interwencyjne na rynkach rolnych: zbóż, cukru, mięsa, mleka i jego przetworów, skrobi ziemniaczanej, suszu paszowego, lnu i konopi, miodu, owoców i warzyw, jedwabników i innych produktów rolno-żywnościowych na kwotę 1.488,03 mln zł tj. blisko 4-krotnie więcej niż w 2005 r. Do zadań Agencji należy też wspieranie dostarczania nadwyżek żywności najuboższej ludności UE na kwotę 8,5 mln zł (ok. 4 razy więcej niż w 2005 r.) oraz wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych (wzrost czterokrotny). Łącznie ARR będzie administrowała w 2006 r. **czterokrotnie wyższymi środkami niż w 2005 r. wynoszącymi **1.505,4 mln zł** (378,8 mln E). Przyjmuje się też, iż najwyższe wsparcie finansowe na realizację działań interwencyjnych będzie na rynku cukru (37,1% środków finansowych przeznaczonych na działalność interwencyjną), zbóż 33,7%, mleka i przetworów mlecznych 12,1% oraz mięsa 10,2%.**

Szczegółowa egzemplifikacja planowanych w tym zakresie wydatków wygląda następująco:

Tabela 1

Zestawienie środków finansowych na administrowanie przez ARR mechanizmami WPR w 2006 r.

Wyszczególnienie	w mln Euro	w mln zł
1. Rynek zbóż		
• Zakup interwencyjny zbóż (pszenicy, kukurydzy, jęczmienia)	103,70	411,6
• Koszty przechowywania zbóż, transportu przy sprzedaży z zapasów interwencyjnych oraz dopłat do eksportu produktów zbożowych m.in. glukozy, mąki, pszenicy, kukurydzy	22,70	90,3
Łączne wydatki finansowe na rynku zbóż będą o ok.40,3% wyższe od planowanych w 2005 r. (w E)	126,4	501,9
2. Rynek mleka i przetworów mlecznych		
2.1. Masło		
• Zakupy interwencyjne masła wraz z kosztami przechowywania	5,2	20,8
• Dopłaty eksportowe do masła i oleju maślanego	10,0	39,7
• Dopłaty do prywatnego przechowywania masła	0,04	0,16
• Dopłaty do przetwórstwa masła, masła skoncentrowanego i śmietanki	0,11	0,44
• Dopłaty do zakupu masła przez instytucje niedochodowe	0,04	0,16
2.2 Mleko w proszku	0,9	3,6
• Interwencyjne zakupy OMP	0,03	0,12
• koszt przechowywania zapasów OMP	20,0	79,4
• dopłaty do eksportu OMP	0,04	0,16
• dopłaty do prywatnego przechowywania serów dojrzewających	3,3	13,1
• dopłaty do eksportu serów i innych produktów mleczarskich (głównie serwatki)		
2.3. Dopłaty do spożycia mleka i jego przetworów w placówkach oświatowych	5,8	23,0
Łączne wydatki na rynku mleka i przetworów mlecznych stanowiąc będą 45,5% planowanych wydatków w 2005 r. (w E)	45,5	180,6
3. Rynek mięsa		
• dopłaty do prywatnego przechowywania półtuszy wieprzowych	10,6	41,9
• dopłaty do eksportu przetworów wieprzowych	18,4	73,2
• dopłaty do eksportu wołowiny	8,3	32,8
• dopłaty do eksportu drobiu i jaj	0,9	3,5
Łączne wydatki na rynku mięsa, drobiu i jaj będą o ok.48,6% wyższe od planowanych w 2005 r. (w E)	38,2	151,4
4. Rynek cukru		
• dopłaty do eksportu cukru i izoglukozy	4,0	158,8
• interwencyjny zakup cukru po cenie interwencyjnej	94,8	376,3
• koszty przechowywania cukru zakupionego w 2005 i 2006 r. wraz z kosztami wprowadzania i wyprowadzania	3,0	11,8
• dopłaty do cukru wykorzystywanego w przemyśle chemicznym	1,2	4,7
Łączne wydatki na rynku cukru będą 2,6 razy wyższe od planowanych w 2005 r. (w E)	139,0	551,6
5. Rynek skrobi ziemniaczanej		
• premie produkcyjne za rok 2005/2006	2,4	9,5
• premie produkcyjne za rok 2006/2007	0,9	3,6
• dopłaty do skrobi wykorzystywanej na cele nie spożywcze	1,0	4,0
• dopłaty do eksportu skrobi	4,0	16,0
Łączne wsparcie finansowe na rynku skrobi ziemniaczanej	8,3	33,2
6. Rynek miodu		
• pomoc techniczna dla pszczelarzy i organizacyjna, kontrola warrozy, działania wspierające odbudowę rodzin pszczelich	1,9	9,4
7. Rynek owoców i warzyw		
• dopłaty eksportowe	2,6	10,5
8. Rynek suszu paszowego		
• dopłaty do produkcji suszu paszowego w 2006 r.	0,3	1,3
9. Dopłaty dla hodowców jedwabników	0,05	0,2
10. Dopłaty do przetwórstwa słomy lnianej i konopi na włókno	0,1	0,4
11. Refundacje do eksportu składników rolnych w produkcji towarów przetworzonych tj. cukru, zbóż, produktów mlecznych oraz jaj	12,0	47,6
R A Z E M	373,75	1488

Źródło: Opracowanie własne na podstawie projektu planu finansowego ARR 2006 r., str.9-19.

ARR administruje także mechanizmem WPR mającym na celu „**Dostarczanie żywności najuboższej ludności UE**”. Na te cele Komisja Europejska projektuje przydzielić Polsce łącznie **43,4 mln E** tj. **170,1 mln zł** z czego wartość towarów żywnościowych obejmujących m.in. zboża, masło, cukier i ryż, a także produkty mleczne ma wynieść 162 mln zł. Na realizację tego programu w 2006 r. przewiduje się wydatki (dotyczące 2005 i 2006 r.) w kwocie 2,2 mln E, tj. 8,5 mln zł. Wydatki ARR w 2006 r. obejmują także wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na wybranych rynkach rolnych (np. owoców i warzyw). Wyniosą one **2,3 mln E** tj. **8,9 mln zł**.

W sumie plan finansowy Agencji na 2006 r. dotyczący działalności w ramach WPR bilansuje się zarówno w ujęciu memoriałowym jak i kasowym. W przypadku pierwszym przychody ogółem stanowią **1.727 mln zł** z czego **36,4%** ze sprzedaży produktów, **53%** ze środków budżetu na prefinansowanie WPR i **10,6%** pozostałych przychodów. Równocześnie tyleż samo stanowią koszty uzyskania przychodów, na które składają się w **40%** wartość sprzedanych produktów w cenie zakupu, **6,3%** koszty utrzymania zapasów i **53,7%** pozostałe koszty, głównie operacyjne. W ujęciu kasowym planowane wpływy ARR w 2006 wyniosą **2.139,34 mln zł** z czego **628,98 mln zł** (29,5%) przypada na wpływy ze sprzedaży, zaś **1.505,39 mln zł** (70,5%) pochodzi ze środków budżetowych państwa na prefinansowanie WPR. Na kwotę **2.134,34 mln zł** planowane są też wydatki ARR, z czego **38%** na zakup towarów, **5,1%** na koszty utrzymania zapasów, **27,3%** na dopłaty, **0,1%** na koszty administracyjne dotyczące pomocy żywnościowej i **29,5%** na rozliczenia z jednostką finansującą. W związku z działalnością administracyjną ARR ponoszone są wydatki administracyjne, majątkowe i na spłatę odsetek od zaciągniętych przez Agencję kredytów. Koszty administracyjne w wysokości **153 mln zł** zostały skalkulowane dla **1.384,5 etatów (2005 r.)** i nie planuje się w 2006 r. zwiększenia stanu zatrudnienia. **Przychody Agencji w ujęciu memoriałowym planowane są na 166,2 mln zł** zaś **koszty uzyskania przychodów na 166,4 mln zł**. **Planowany wynik finansowy jest przeto ujemny i wynosi 0,2 mln zł**, co jest wynikiem sposobu rozliczania dotacji na wydatki majątkowe. **W ujęciu kasowym przewidywane na 2006 r. wpływy sięgają 151,9 mln zł**, z czego dotacja budżetowa wynosi 97%. Planowane wydatki sięgają 148,8 mln zł i w 98,5% ponoszone są na administrację zaś w 1,5% na spłatę odsetek od kredytów. **W ujęciu tym saldo wpływów i wydatków jest dodatnie i wynosi 3,1 mln zł**. Są to środki własne Agencji wraz z odsetkami, które będą przeznaczone na pokrycie ewentualnych nieprzewidzianych wydatków Agencji.

4. Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS)

Kwota wydatkowana na potrzeby KRUS w 2006 r. będzie wynosiła **14.968,84 mln zł** tj. realnie o **ok.1,5%** więcej niż w 2005 r. Jest to **1,79 razy więcej** niż wynosi w 2006 r. limit wydatków na Rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne (bez środków pomocowych UE). **W 2005 r. było to 1,82, a w 2004 r. 2,13 razy więcej**. Z tej kwoty 99,75% przeznaczana się na Fundusz Emerytalno-Rentowy zaś 0,03% na

fundusz prewencji i rehabilitacji (4 mln zł), 0,05% na renty strukturalne (8,03 mln zł), 0,16% na pokrycie składek na ubezpieczenie zdrowotne inwalidów wojennych i wojskowych (23,94 mln zł) i 0,01% (2 mln zł) na refundację ulg dla inwalidów wojennych i wojskowych z tytułu ubezpieczenia OC i AC. **Łączna suma bieżących wydatków na KRUS w 2005 r. to około 6,69% ogółu projektowanych wydatków budżetu państwa, a więc udział o 0,24% mniejszy niż w 2005 r. i o 0,85% mniejszy niż w 2004 r.** W latach poprzednich udział ten był wyższy i wynosił **6,93% w 2005 r., 7,8% w 2004 r., 8,07% w 2003 r., 9,06% w 2000 r., 10,16% w 1998 r.,** a więc na przestrzeni 9 lat zmniejszył się blisko o jedną trzecią, co oznacza wyraźną i trwałą tendencję do redukcji udziału KRUS w budżecie państwa. Trzeba też podkreślić, iż rok 2006 przynosi wyraźną zmianę w proporcjach udziału wydatków na Rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne oraz cele socjalne. O ile w latach 2001-2002 wydatki na KRUS były **ponad 4-krotnie** wyższe od wydatków na rozwój sektora rolniczego i wsi to w 2003 r. relacja ta zmniejszyła się do **3,5 krotności**, w 2004 r. do **2,7 krotności**, w 2005 r. do **2,11 krotności** a w 2006 r. do 1,79 krotności. Można więc powiedzieć, iż 2006 r. przyniesie dalsze ograniczenie tendencji do socjalizacji wydatków w budżecie rolnym na rzecz wzrostu wydatków na przemiany strukturalne na obszarach wiejskich, głównie poprzez współfinansowanie unijnych programów pomocowych oraz sektorowych programów operacyjnych, a także uzupełnienie płatności bezpośrednich ze środków krajowego budżetu. Warto zauważyć, iż płatności na te cele stanowią **4.821.16 mln zł tj. 57,5%** ogółu wydatków z krajowego budżetu na Rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne. **Można przyjąć tezę, iż w wymiarze społeczno-ekonomicznym jest to swoista kompensacja ograniczeń wydatków na KRUS, który to proces wyraźnie nasila się od momentu członkostwa Polski w UE tj. od 2004 r.** Pamiętać jednak trzeba, iż kumulacja negatywnych skutków niewydolności dochodowej gospodarstw rolnych narastała latami. Wyrażam tu pogląd, iż redukcja środków budżetowych na cele KRUS nie może wyprzedzać poprawy sytuacji dochodowej gospodarstw rolnych, stąd przez dłuższy czas trzeba będzie wspierać zarówno sferę ekonomiczną, jak i socjalną w gospodarstwach rolnych, w zgodzie z akceptowaną społecznie wizją przekształceń w obu sferach.

5. Agencja Nieruchomości Rolnych Skarbu Państwa (ANR)

Do wydatków na Rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne zaliczyć należy także dotację Państwa przewidzianą w planie finansowym ANR na cele mieszkaniowe. Wynosi ona w 2006 r. **101 tys.zł** i jest realnie o blisko **53%** niższa niż w 2005 r. Ponadto przychody ogółem Agencji wyniosą w 2006 r. **131,9 mln zł** a koszty 130,93 mln zł, co pozwala zaplanować dodatni wynik finansowy w wysokości 0,97 mln zł. Są to wielkości zbliżone do przewidywanego wykonania planu w 2005 r. Dane te uzupełniają informacje odnośnie aktywów trwałych i obrotowych Agencji, planowanych na dzień 31.12.2006 r. odpowiednio **82 mln zł** i **60 mln zł** wobec **73 mln zł** zobowiązań wg wartości nominalnej. Nominalna wartość aktywów trwałych i

obrotowych będzie o 2 mln zł niższa niż w 2005 r. zaś zobowiązania pozostaną na takim samym poziomie.

Z kolei plan finansowy Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa na 2006 r. zakłada wielkość przychodów ogółem (w tym ze sprzedaży i korzystania z mienia Zasobu) na kwotę **1.181 mln zł** tj. realnie o **6,2% mniejszą** niż przewidywane wykonanie w 2005 r. Natomiast koszty ogółem mają wynosić w 2006 r. **1.279,1 mln zł** co daje ujemny wynik finansowy w wysokości **98,1 mln zł**. Deficyt ten jest realnie o jedną czwartą niższy niż w przewidywanym wykonaniu budżetu za 2005 r. Należności i roszczenia ANR ustalono na kwotę **1.703 mln zł** tj. realnie o **4,4% mniejszą** niż w planowanym wykonaniu za 2005 r. Zmniejszył się także limit poręczeń i gwarancji kredytowych z **50 mln zł** w 2005 r. do **30 mln zł** w 2006 r. Planuje się w 2006 r. ograniczenie liczby zatrudnionych w przeliczeniu na pełne etaty o **300 osób** w porównaniu z **2005 r. tj. o ok.17%**.

6. Centralny Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych

Przychody Centralnego Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych zaplanowano w wysokości **20,79 mln zł** tj. realnie o 10,47% więcej niż w przewidywanym wykonaniu za 2005 r. Fundusz ten jest tworzony z 20% zgromadzonych dochodów funduszu terenowego, który pozostaje w gestii samorządów województw. Wchodzą do niego należności za wyłączenie gruntów z produkcji rolniczej i opłat za użytkowanie nierolnicze gruntów wyłączonych z produkcji rolniczej, a także różnorakie opłaty (np. za niewykonanie obowiązku zdjęcia próchnicznej warstwy gleby), karne i darowizny. Środki Funduszu przeznacza się na ochronę, rekultywację i poprawę jakości gruntów rolnych oraz na wypłatę odszkodowań przewidzianych ustawą. Wydatki Centralnego Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych wyniosą **20,641 mln zł** i będą o **10,83%** rocznie wyższe niż w przewidywanym wykonaniu budżetu w 2005 r. zaś stan Funduszu na koniec 2006 r. wyniesie ma **412 mln zł** tj. realnie o **0,93%** więcej niż w 2005 r. i **2,25%** więcej niż na początku roku 2006.

7. Pozostałe uwagi

Z eksperckiego obowiązku należy odnotować, iż Sejmowa Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi w opinii o projekcie ustawy budżetowej na rok 2006 w zakresie Rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych pozytywnie zaopiniowała plan proponowanych dochodów i wydatków, zgłaszając jednocześnie dwa wnioski, które zyskały aprobatę Sejmowej Komisji: Finansów Publicznych

- 1.** o zwiększeniu dopłat do paliwa rolniczego z kwoty **450 mln zł** do **650 mln zł** (w części Rezerwy celowe);
- 2.** o zwiększeniu wydatków na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt oraz dofinansowanie kosztów realizacji zadań Inspekcji Weterynaryjnej z kwoty **42,5 mln zł** do kwoty **72,5 mln zł** tj. o **30 mln zł**. Źródło pokrycia tych wydatków ma stanowić zwiększenie wpłat z zysku NBP o 230 mln zł.

Ponadto Sejmowa Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi zaproponowała zmianę art.22 przez dodanie art.22a ust.1 ustawy budżetowej w taki sposób by można było przekazać dotacje izbom rolniczym w Rezerwie celowej w kwocie 3 mln zł do dnia 31 marca 2006 r. na wsparcie ich działalności ustawowej (statutowej). Źródło pokrycia tych wydatków mają stanowić środki stanowiące zwrot gminom utraconych dochodów w związku ze zwolnieniem z różnych podatków, a także z rekompensatami na wyrównanie ubytku dochodów w specjalnych strefach ekonomicznych. Proponuje się do tej pozycji (cz.83 dział 758, rozdz. 75848 poz.63) dodać słowa „**oraz na wsparcie działalności ustawowej izb rolniczych**”.

II. Konkluzje

1. Projekt wydatków budżetowych państwa na 2006 r. w części poświęconej Rolnictwu, rozwojowi wsi i rynkom rolnym wyodrębnia trzy wyraźne części. W pierwszej określono wydatki na Rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne łącznie **na kwotę 8.379,09 mln zł tj. realnie o 20,03% więcej niż w 2005 r.** W drugiej wydatki te powiększono o środki przewidziane planem finansowym KRUS, co spowodowało, że **pierwotna kwota wzrosła o 14.968,84 mln zł tj. realnie o 1,46% więcej niż w 2005 r.** Warto przypomnieć, iż w 2005 r. wydatki na KRUS obniżyły się realnie o blisko 10% w stosunku do 2004 r. Ogółem więc wydatki na obie części osiągną w **2006 r. poziom 23.347,93 mln zł tj. będą o 6,44% realnie wyższe niż w 2005 r.** W trzeciej uwzględniono **środki z UE tj. 10.927,45 mln zł, które nie licząc środków pochodzących z bezzwrotnej pomocy przedakcesyjnej w ramach programu „Transition Facility” (137,28 mln zł) były realnie o 22,56% wyższe niż w 2005 r.** W tym stanie rzeczy kwota ogółem wydatków budżetowych przewidywanych w 2006 r. w zakresie wymienionych trzech części wzrosła **do 34.275,38 mln zł tj. realnie o 11,84% w porównaniu z 2005 r.**

2. Analiza omawianych części budżetu dowodzi, iż **głównie dzięki współfinansowaniu funduszy i programów unijnych, a także uzupełniającemu finansowaniu dopłat obszarowych (bezpośrednich, w tym ze środków PROW z II Filaru) przez krajowy budżet w wysokości 4.821,16 mln zł wydatki na Rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne, są jak już powiedziano, realnie o ponad 20% wyższe niż w roku ubiegłym, zaś łącznie ze środkami KRUS i UE o 11,84%. Pozwala to mówić o rzeczywistym wzroście udziału wydatków na sektor rolny, wieś i obszary wiejskie w Polsce w ogólnych wydatkach budżetu z 3,29% w 2005 r. do 3,74% w 2006 r. z uwzględnieniem KRUS do 10,43% a z wliczeniem KRUS i środków UE do 15,31%. W 2005 r. te ostatnie dwie liczby były odpowiednio mniejsze i wynosiły 10,22% i 14,4%. Jest to znaczący wzrost. Warto przypomnieć, iż jeszcze w 2002 r. udział Rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych wynosił 1,98%, a w całym okresie 1997-2003 r. tj. przed przystąpieniem do UE średnio 2,23%. Można więc przyjąć, iż w stosunku do okresu poprzedzającego członkostwo Polski w UE udział ten wzrósł o blisko 40%. Należy też podkreślić, iż w projekcie**

budżetu na 2006 r. realnemu wzrostowi wydatków podlega wiele tytułów, na które wcześniej były one redukowane (por. cz.I ekspertyzy). Nie ma więc podstaw, by twierdzić, tak jak rok temu, iż wzrost środków na współfinansowanie i prefinansowanie programów i płatności unijnych odbywa się kosztem redukcji wydatków z krajowego budżetu na rolnictwo. Wprawdzie nadal na niektóre ważne pozycje jak np. **postęp w produkcji roślinnej i zwierzęcej wydatki nadal niepokojąco maleją, ale spadki te są mniejsze, zaś liczba pozycji w budżecie rolnym o zredukowanych wydatkach zasadniczo się zmniejszyła, a rosnących wydatnie wzrosła. Można wyrazić przypuszczenie, iż wraz z przyswajaniem zasad i celów Wspólnej Polityki Rolnej UE i unijnych funduszy strukturalnych ranga potrzeb rolnictwa, wsi, obszarów wiejskich i rynków rolnych sukcesywnie wzrasta zarówno w świadomości społecznej, jak też rządzących.**

3. Przepływy środków finansowych pomiędzy UE a Polską w 2006 r. przyniosą stronie polskiej efekty netto. Składka Polski do budżetu UE, którą w 2006 r. szacuje się na **10.322,32 mln zł** jest niższa niż przekazane Polsce środki z UE na programy unijne i płatności bezpośrednie w wysokości **10.927,45 mln zł**. Stanowi ona ok. **94,5%** środków przekazanych Polsce na rozwój Rolnictwa, wsi i rynków rolnych. **Same zadania wynikające z celów Wspólnej Polityki Rolnej pochłoną w 2006 r. 8.058,63 mln zł tj. ok.73,7% ogółu środków unijnych zasilających budżet rolny Polski w 2006 r.** Dodać jednak należy, że ogólna suma środków przekazanych przez UE Polsce w 2006 r. wynosi **25.227,07 mln zł**, zaś wydatki na cele budżetu rolnego stanowią **43,3%** tej kwoty. Oznacza to, iż pozostaje dodatnie saldo przepływów sięgające w 2006 r. na rzecz Polski kwoty **14.904,75 mln zł**. Oczywiście mowa jest o kwotach możliwych do wykorzystania, które jak uczy praktyka w pełni wykorzystane nie będą ze względu na **wewnętrzne bariery pozyskiwania środków: ekonomiczne-niskie dochody gospodarstw i gmin i społeczne-ograniczona świadomość istniejących możliwości pozyskiwania środków.** Niemniej poziom dotychczasowy absorpcji dostępnych dla rolników, gospodarstw rolnych, samorządów gminnych środków unijnych jest na tyle wysoki, iż teza o efektach netto w rozliczeniach z UE w 2006 r. może się potwierdzić. Pewną trudnością w tym zakresie jest długi okres prefinansowania przez budżet krajowy należnych Polsce świadczeń unijnych. Warto zauważyć, iż w 2006 r. zaledwie 20% płatności bezpośrednich, przypadających na ten rok, zostanie zrealizowana, zaś pozostała część przesunięta będzie na 2007 r. Gdyby się miało w przyszłości okazać, iż przesuwanie w czasie ciężaru zwrotu Polsce prefinansowanych przez budżet krajowy wydatków UE jest tendencją trwałą, to trzeba z całą mocą temu zjawisku przeciwdziałać.

4. Projekt budżetu na 2006 r. dowodzi, iż rząd konsekwentnie, od kilku lat w coraz wyższym stopniu, wiąże Rozwój rolnictwa, obszarów wiejskich i rynków rolnych w Polsce ze środkami pomocowymi z UE. W 2004 r. około **25,07%** wydatków w budżecie rolnym Polsce, licząc wraz z wydatkami na KRUS było pokryte ze źródeł zagranicznych, w 2005 r. wskaźnik ten w odniesieniu do UE wzrósł do **41%**, a w 2006 r. będzie wynosił ok.**46,7%**, a jeszcze w 2001 r. wynosił

tylko 20,5%. Równocześnie udział środków UE w ogóle wydatków na Rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne oraz KRUS (łącznie ze środkami z UE) wyniósł w 2004 r. 20,05%, w 2005 r. 29,12%, a w 2006 r. wyniesie 31,9%, co świadczy o narastającym i przemożnym wpływie unijnych instytucji i struktur na transformację i dostosowania rynkowe Rolnictwa, rozwoju wsi i obszarów wiejskich oraz rynków rolnych w Polsce. Dobrze by pozostawało to w zgodzie z interesami krajowych producentów i konsumentów.

Prof. zw. dr hab. Andrzej Czyżewski

Poznań, 5 styczeń 2006